

Les

Bedankt voor het downloaden van dit artikel.
De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

nt2@uitgeverijboom.nl
redactie@tijdschriftles.nl

Hoe kunnen meer kandidaten het examen afleggen?

De oefenomgeving van het Staatsexamen NT2

Eind 2018 moest het Nederlandse College voor Toetsen en Examens (CvTE) de afname van het Staatsexamen Nederlands als tweede taal stopzetten. Er was namelijk gebleken dat een groot aantal opgaven uit het examen gedeeld werd via besloten groepen op onder andere Facebook en Telegram. Omdat opgaven dus gedeeld werden via sociale media, kon het CvTE niet meer garanderen dat geslaagden voor het examen daadwerkelijk het beoogde taalniveau (B1 of B2) hadden. Ook had niet iedere kandidaat die opging voor het examen een gelijke kans meer om te slagen; kandidaten met voorkennis over de opgaven hadden immers een voordeel. José Bakx en Mart van der Zanden lichten toe hoe de examens werden hervat en hoe het systeem nu in elkaar steekt.

Het Staatsexamen NT2 valt onder de verantwoordelijkheid van het College voor Toetsen en Examens (CvTE). Het CvTE is een zelfstandig bestuursorgaan en is verantwoordelijk voor de centrale examens in het voortgezet onderwijs en het mbo, de Centrale Eindtoets in het primair onderwijs, én voor het Staatsexamen NT2. Het CvTE zorgt voor de ontwikkeling en organisatie van het Staatsexamen NT2 en geeft informatie en advies over het examen. Cito BV en Bureau ICE ontwikkelen de opgaven en zorgen voor de beoordeling; DUO organiseert de aanmelding voor het examen en de afname op de verschillende locaties.

Er was, na het stopzetten van de examens, tijd nodig om over te stappen op een ander systeem: een systeem van unieke examens tijdens grootschalige afnames. Voor die tijd werden de examens wekelijks afgenomen in kleinere groepen en werd er gewerkt met varianten. Vanaf maart 2019 werden de examens hervat. Er waren vanaf toen minder afnames per jaar dan voorheen (in dat jaar acht examens in plaats van bijna elke week een examen). Daarnaast werden er veel grotere groepen tegelijkertijd geëxamineerd. Maar een systeem van grootschalige afnames en unieke examens heeft een groot nadeel: het ontwikkelen van examens voor zo'n systeem is arbeidsintensief en kostbaar. Bovendien was er op dat moment nog een andere ontwikkeling gaande: de taaleis voor inburgeraars zou omhooggaan van A2 naar B1. Deze taaleis werd vastgelegd in de nieuwe Wet inburgering 2021, die op 1 januari 2022 in werking trad.¹ Het Staatsexamen NT2 werd aangewezen als het examen dat inburgeraars moeten afleggen om te voldoen aan de taaleis B1.² De verwachting was dat dat na ingaan van die nieuwe wet, grotere groepen kandidaten het examen Programma I (niveau B1) zouden gaan afleggen. Het delen van de opgaven en de daarmee gepaard gaande ongelijkheid voor kandidaten én de komst van de nieuwe wet zorgden voor een uitdaging. Om die reden heeft het CvTE de afgelopen jaren samen met de Commissie Staatsexamens NT2, Cito BV en Bureau ICE nagedacht over hoe méér kandidaten het examen kunnen afleggen. Er moest rekening gehouden worden met de hoge kosten en extra ontwikkeling van opgaven en examens. Daarbij werden verschillende oplossingsrichtingen onderzocht, waaruit er één naar voren kwam die het best uitvoerbaar leek met behoud van de kwaliteit van de examens: een digitale oefenomgeving met opgaven en examens.

Wat is een digitale oefenomgeving?

In een digitale oefenomgeving zijn opgaven en oefenexamens beschikbaar via een website. Iedereen (docenten, NT2-leerders en andere belangstellenden) kan de openbare opgaven en oefenexamens inzien en

Een vrij toegankelijke website neemt de prikkel weg om opgaven te onthouden

ermee oefenen. Het idee erachter is dat als een kandidaat alle opgaven van de oefenomgeving zou oefenen, deze vanzelf de beoogde vaardigheid ontwikkelt. Het is een beetje te vergelijken met hoe het theorie-examen rijvaardigheid van het Nederlandse Centraal Bureau Rijvaardigheidsbewijzen werkt, waarbij kandidaten oefenen met opgaven die voor kunnen komen in het theorie-examen. Een voorwaarde voor een oefenomgeving is dat deze zoveel opgaven bevat dat het voor kandidaten onmogelijk is om deze allemaal uit het hoofd te leren. Het echte examen bestaat deels uit opgaven uit deze oefenomgeving plus andere opgaven, die niet openbaar zijn.

Het voordeel van een vrij toegankelijke website is dat alle kandidaten toegang hebben tot opgaven en dat de vrije toegang de prikkel wegneemt om opgaven uit een examen te onthouden en te delen met anderen. Een ander voordeel is dat opgaven hergebruikt kunnen worden, waardoor er minder nieuwe opgaven ontwikkeld hoeven te worden om een examen samen te stellen. Dat is een stuk efficiënter. Bovendien is een openbare omgeving ook een handige tool voor docenten: zij kunnen hun cursisten beter voorbereiden op een examen.

Het blijft natuurlijk belangrijk dat docenten de vaardigheden in de volle breedte blijven aanbieden en oefenen, en het aanbod niet versmalt tot het geven van examentraining of het oefenen van losse opgaven. Het is ook niet de bedoeling dat kandidaten alleen nog maar gaan oefenen met opgaven uit de openbare omgeving. Wél kan de openbare omgeving met daarin opgaven en examens een goede voorbereiding geven op het examen.

Welke keuzes zijn gemaakt?

Allereerst is er gekeken voor welke vaardigheden er losse openbare opgaven in de oefenomgeving zouden moeten komen. Schrijven en spreken kwamen als eerste in aanmerking: als een kandidaat met deze opgaven oefent, ontwikkelt de kandidaat de geoefende vaardigheid. Dat ligt anders bij de receptieve vaardigheden lezen en luisteren. Bij de productieve vaardigheden spreken en schrijven moet de kandidaat daadwerkelijk spreken en schrijven als hij oefent. Het is niet waarschijnlijk dat een kandidaat kan slagen voor het examen door alle openbare opgaven uit zijn hoofd te leren, als de kandidaat niet daadwerkelijk het beoogde taalvaardigheidsniveau B1 of B2 heeft. Voor lezen en

Met een openbare omgeving kunnen docenten cursisten beter voorbereiden op een examen

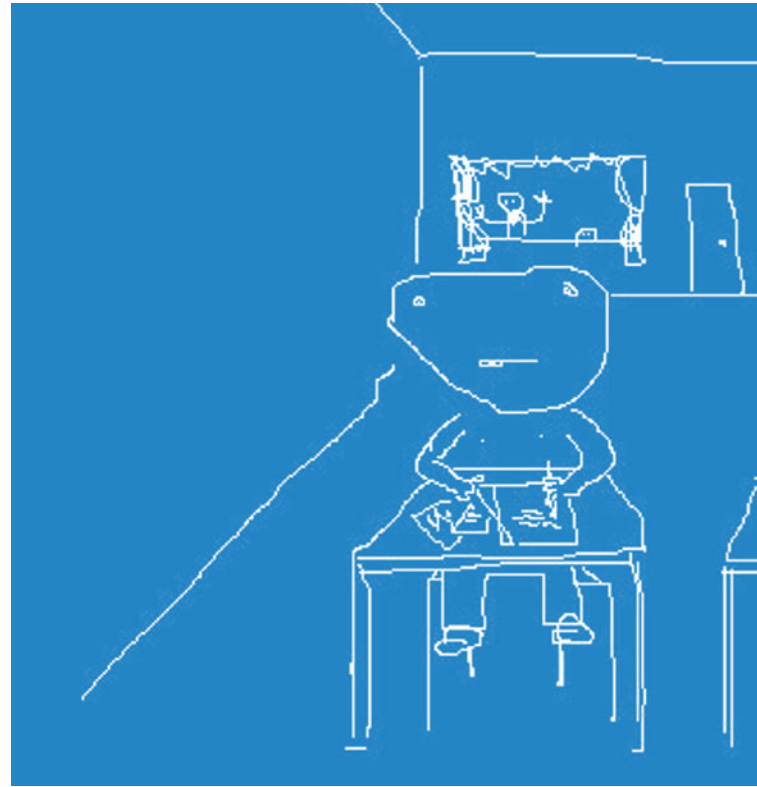
Luisteren is dat niet te garanderen: als teksten én opgaven openbaar worden, is er een kans dat kandidaten niet oefenen in lezen of luisteren met behulp van de teksten, maar zich gaan richten op het van buiten leren van de antwoorden op de meerkeuzevragen. Om die reden is er vooralsnog voor gekozen om geen openbare opgaven lezen en luisteren op te nemen.

Het implementeren van een digitale oefenomgeving is én een nieuwe én een arbeidsintensieve operatie. Omdat de nieuwe inburgeringswet vanaf januari 2022 van kracht werd en de toename van kandidaten vooral te verwachten is bij Programma I (niveau B1), is ervoor gekozen om allereerst opgaven voor Programma I, spreken en schrijven in de openbare omgeving op te nemen.

Waarom moet een oefenomgeving voldoen?

Voorwaarde voor een oefenomgeving voor spreken en schrijven is dat er voldoende opgaven voorhanden zijn. Ook moeten de opgaven een goede afspiegeling zijn van spreek- en schrijfvaardigheid op het gewenste niveau in termen van onderwerpen en **taalhandelingen**.³ Het aantal opgaven moet zo groot zijn dat het niet mogelijk is om de totale set uit het hoofd te leren. Daarnaast moet het totaal aantal opgaven het gehele domein op het beoogde niveau dekken. Verder moeten er voldoende aantallen opgaven per **soort** taak beschikbaar zijn. Voor schrijven zijn dat zinstaken, deelschrijftaken en korte taken, voor spreken korte en middellange taken. Het aantal opgaven dat nodig is, hangt af van het type taak: zo zijn er van schrijven meer zinstaken nodig om te voorkomen dat kandidaten alle opgaven kunnen onthouden. Om de oefenomgeving te versieren en actueel te houden, worden er ook nieuwe opgaven opgenomen.

Vanaf de invoering van de oefenomgeving en het opnemen van openbare opgaven in examens, zullen de afgenomen openbare opgaven en examens zeer goed gemonitord worden. Via toetstechnische analyse op basis van de examenresultaten wordt gewaakt over de kwaliteit van de opgaven én het gehele examen. Conform de huidige werkwijze bestaat het examen uit verschillende soorten opgaven, die verdeeld zijn naar domeinen, onderwerpen en taalhandelingen. Verder worden alle opgaven in de openbare omgeving jaarlijks gescreend op actualiteit en passendheid, en als dat nodig is, worden ze vervangen. Op deze manier blijft de kwaliteit van de opgaven en de examens gewaar-

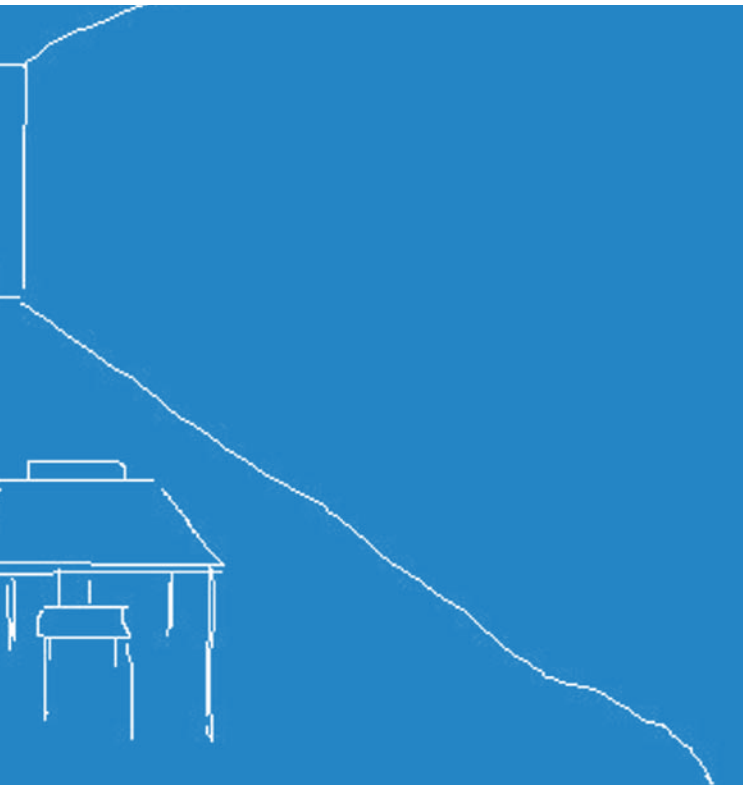
borgd. Daarnaast zal het aantal opgaven in de oefenomgeving in de toekomst ook worden uitgebreid.

Hoe ziet de oefenomgeving eruit?

Nadat de keuze gemaakt was om de weg naar het instellen van een oefenomgeving te bewandelen, diende zich het volgende vraagstuk aan: **hoe** maken we de opgaven openbaar voor het veld?

Via de Facetomgeving op de website van het CvTE⁴ kunnen kandidaten op dit moment al oefenen met oefenexamens, als voorbereiding op het Staatsexamen NT2. Er is gekozen voor het bouwen van een nieuwe omgeving waar ook **opgaven** ingezien kunnen worden en waar geoefend kan worden met deze opgaven. De indeling en vormgeving van deze omgeving is ook nieuw. Naast oefenen met losse opgaven kunnen kandidaten ook blijven oefenen met complete examens. Die examens zijn vanzelfsprekend niet beperkt tot spreken en schrijven; voor zowel Programma I als Programma II (niveau B1/B2) worden in de oefenomgeving drie complete examens opgenomen van alle vier de vaardigheden (Spreken, Schrijven, Lezen en Luisteren).

Het streven is dat in het eerste kwartaal van 2023 de nieuwe oefenomgeving toegankelijk wordt voor alle bezoekers. Daar wordt momenteel door alle betrokken partijen hard aan gewerkt. De huidige oefenomgeving (<https://oefenen.facet.onl>) zal dan ophouden te bestaan; de nieuwe oefenomgeving komt daarvoor in de plaats.

Wel zal er vanaf de oude oefenomgeving doorgelinkt worden naar de nieuwe omgeving.

Het CvTE slaat met de nieuwe oefenomgeving een nieuwe weg in. We verwachten dat kandidaten baat zullen hebben bij de nieuwe oefenomgeving en op deze manier nog beter voorbereid aan hun examen kunnen beginnen.

Waar vindt u meer informatie?

Kijk voor meer informatie en het laatste nieuws over de nieuwe oefenomgeving op de website staatsexamensnt2.nl of volg ons op Facebook voor meer nieuws. Op de website staatsexamensnt2.nl zijn ook altijd het examenrooster van de afnames van het Staatsexamen NT2 te vinden, evenals de instructiefilmpjes van het examen en alle andere informatie over de examens en de afnames. Voor inhoudelijke vragen staat de afdeling Klantcontact van het CvTE klaar en voor praktische vragen (bijvoorbeeld over aanmelding, betaling en dergelijke) het team NT2 van DUO.

José Bakx
Mart van der Zanden

Naast oefenen met losse opgaven kunnen kandidaten ook oefenen met complete examens

José Bakx is afdelingshoofd NMP van het College voor Toetsen en Examens.
Correspondentie: info@cvte.nl

Mart van der Zanden is clustermanager Staatsexamens NT2 bij het College voor Toetsen en Examens.
Correspondentie: info@cvte.nl

Noten

1. Overheid.nl. (2022). *Wet Inburgering 2021. Artikel 7 en 8*. <https://wetten.overheid.nl/BWBR0044770/2022-01-01>
2. Zie: Overheid.nl. (2022). *Besluit Inburgering 2021*. <https://wetten.overheid.nl/BWBR0045555/2022-01-01/#Hoofdstuk1>; Overheid.nl. (2022). *Staatsexamen-besluit Nederlands als tweede taal*. <https://wetten.overheid.nl/BWBR0006192/2022-08-01>
3. Een taalhandeling is iets wat je met behulp van taal wilt doen of bereiken, zoals uitnodigen, bedanken, beloven of verzoeken.
4. Zie: <https://oefenen.facet.onl>.

Meer informatie

- Zie voor meer informatie over het CvTE: www.cvte.nl
- Zie voor meer informatie over het Staatsexamen NT2: www.staatsexamensnt2.nl
- Zie ook het Facebookaccount Staatsexamens Nederlands als tweede taal: www.facebook.com/StaatsexamensNT2
- Neem voor inhoudelijke vragen en advies op werkdagen contact op met de afdeling klantcontact van het CvTE via info@staatsexamensnt2.nl of via het contactformulier op de website
- Neem voor praktische vragen over de aanmelding, betaling, uitslag en herkansing contact op met DUO-NT2: nt2@duo.nl